

igral že nebroj najtežjih vlog s častnim uspehom. Njegova slava je znana po celem slovanskem jugu. Upamo, da je ta nova moč prav dobra, vsaj kolikor moremo sklepati po dosedanjih kritikah. Adela Barjaktarovičeva je nova naivka. Gospej Taborski, na novo angažirani heroini je priredilo praško občinstvo ob njenem odhodu iz Prage prisrčne ovacije. Bila je splošno priljubljena in je, kot se čuje, resnična umetnica. Njen soprog, gospod Viljem Taborski, angažiran za karakterne in ljubimske vloge, slovi kot eden najboljših slovanskih igravcev sploh. Gospod Oton Boleška pride nanovo v Ljubljano, upamo, da se potrudil v bodoče vedno tako, kot se je v „Moči teme“ in da nam ga vspricho njegovega talenta ne bo treba grajati radi večnega karikiranja. Upamo najbolje. — Zopet je angažirana tudi g. Ruža Noskova. Vse drugo osobje ostane. Gospod Dragutinovič je izvrsten intrigant, gospod Verovšek poleg narodnih značajev prav dober oče, gospod Danilo časten bonvivant, gospa Danilova dobra salonska in seriozna dama, gospod Nučič sigurno stokrat boljši ljubimec kot Vedral.

Seveda pogrešamo, da bi bile vloge tako zasedene, kot je obligatno pri večjih odrih; nimamo posebne sentimentalke, ne subrete, ne karakternega komika, ne salonskega ljubimca; pri nas igra isto osobje „Hamleta“ in „Od stopnje do stopnje“. Pa za naše razmere smemo imenovati angažirane moči dobre in zato lahko zahtevamo od intendance, da nam sestavi repertoar tako, kot to vpricho osobja lahko stori. Letos ne rabimo več „Japonskih vaz“ in „Detektivov“, ne maramo več „Luce in Lipeta“ in „Kilometerfresserja“. Dajte nam iger, ki bodo vredne dostojnega občinstva in osobja, ki ga imate na razpolago! Naj slavno dramatično društvo res gleda, da goji pravo umetnost!

Kolikor vemo, vpošljejo v najkrajšem času razni avtorji nekaj slovenskih izvornih iger. Zgodovinska igra „Erazem Predjamski“ je gotova, istotako tudi: „Moč ljubezni“ in „Abiturient“, dijaška drama. Gospodje odborniki naj izreko svojo sodbo naglo in ni treba prebirati igre oziroma rokopisa, ki obsega 120 strani, sedem mesecev, kot se je to dogodilo lani. Kako se glede domače dramatične produkcije nastopa na primer v Zagrebu! Kaj hitro se vprizori vsaka reč, in občinstvo sodi. Pri nas pa se jemlje ozir v prvi vrsti na pisatelja, če je persona grata oziroma gratissima, Kaj je z „Jakobinci?“ Ali so izginili v prahu? Dajte nam jih in ne bojte se jih, morda so boljši kot „Cigani“.

Kakor hitro bo znan novi repertoar, izpregovorimo kaj več, za sedaj samo še enkrat klic obupnega v puščavi: S tem osobjem dober repertoar, če ne,

ne bomo nikogar pardonirali. Saj dobrih iger je dovolj, le ne tiščite z nosom ob zid, da jih ne vidite!

V operi smo dobili mesto g. Orželskega Mihaela pl. Rezunova iz Berolina. Njegov tenor je močan, visok in dobro šolan. Nova altistovka g. Reisova je dobra, isto smemo reči o gdč. Kamili Prohaskovi, koloraturki. Operno osobje se že pridno vadi. Za opero nimamo toliko strahu, kot za dramo. Glede opere nimamo lanske sezoni ničesar oporekati. Z njo smo zadovoljni. Le nekaj naj se nam letos da: Wagnerja že dolgo nismo čuli.

Za danes dovolj. Upamo, da ne bo treba le grajati, ampak da v bodoče slavno dramatično društvo vendar enkrat upošteva naše upravičene zahteve.

Prvi hrvaški časopis. Dne 12. julija 1906 je preteklo ravno sto let, odkar je začel izhajati prvi hrvaški časopis. To je bil uradni list Napoleonove

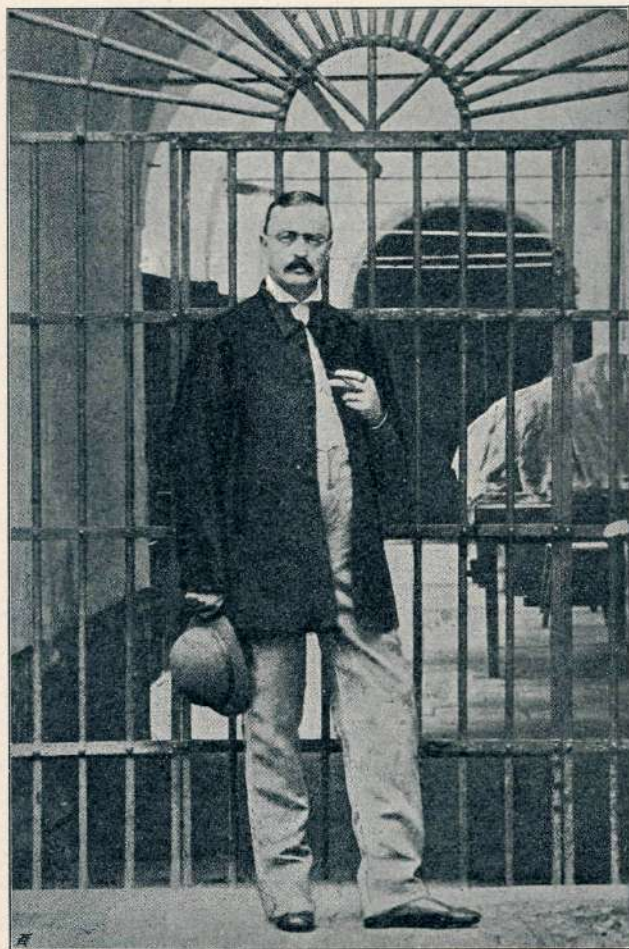

Rojstni hiši dr. L. Tomana in M. Langusa v Kamni gorici.

vlade v Dalmaciji „Kraljski Dalmatin“ (Il Regio Dalmata). Ta list je izhajal v laškem in hrvaškem jeziku in je nosil motto: *Dic maris et terrae tempestatumque potentes ferte viam vento facilem et spirate secundi* (Verg. Aen. III.) „Kraljski Dalmatin“ je izhajal vsako soboto predpoldne v Zadru. Literarnih stvari seveda ni bilo v časopisu. List je prinašal zlasti uradne vesti, potem dogodke iz Dalmacije in od drugih strani Napoleonovega cesarstva. En popoln eksemplar tega časnika ima zagrebška vseučilišna biblioteka, ki ga je šele pred kratkim dobila. „Kraljski Dalmatin“ je izhajal do 8. decembra 1809., potem pa niso imeli Hrvatje svojega lista prav do Gaja, ki je ustanovil svoje: „Novine horvatsko-slavonsko-dalmatinske“.

Josip Kozarac. 22. t. m je umrl v Koprivnici na Hrvaškem znani hrvaški književnik Josip Ko-

zarac. Vzrok smrti je bila tuberkuloza, ki ga je mučila in polagoma morila že dolgo časa. Rojen je bil dne 18. marca leta 1858. v Vinkovcih. Oče je umrl že v prvih letih njegovega življenja in tako je vladala njegovo vzgojo nežna roka materina. Osnovne šole in gimnazijo je dovršil v Vinkovcih in zatem je študiral na Dunaju poljedelske nauke (Bodenkultur) in jih l. 1879. z odličnim uspehom končal. Nato je služboval do l. 1895. v Lipovljanih in pozneje kot kr. državni nadgozdar v svojem rodnem kraju v Vinkovcih. Ob svoji smrti je zapustil soprogo (rojeno

Vilhar v ječi.

Franjico Vučković) in hčer Miro. To je kratka povest njegovega zunanega življenja; daleč zanimivejše in važnejše pa je njegovo duševno življenje. Kozarac se je pričel že v prvi gimnaziji baviti s pesništvom. Prva njegova pesem je bila natisnjena l. 1875. v „Hrvatski Lipi“, ki jo je takrat urejeval Avgust Šenoa. S pesništvom se je pečal Kozarac do l. 1889., vendar je ostalo to njegovo delovanje brez posebne važnosti. Poizkusil se je tudi na polju dramatike in napisal l. 1878. na Dunaju komedijo „Tartuffov unuk“ in

šaloigro „Tunja Banjarilo“. Zadnje so vprizorili na zagrebškem gledališču l. 1873. No, vse to je bilo mimogrede. Pravo njegovo umetniško delovanje je bilo doma v beletristiki. Kot tak je velik socialist in realist. Zlasti mu je pri srečanju Slavonija in do dna se je poglobil v bitje in žitje njenega naroda. Njega zanima duša. On ne odgaja, ampak študira in konstatira. Tu intam se potopi v pesimizem, a ne prezre pri tem jasnih in čistih poetičnih momentov, ampak jih z vso natančnostjo izvede. Na Dunaju je napisal svoje prve krajše povesti „Priče djeda Nike“. Mnogo njegovih povesti je prinesel „Vienac“: „Biser Kata“, „Naš Filip“, „Proletarci“, „Kapetan Gašo“, „Dona Iues“, „Ljudi, koji svašte trebaju“, „Moj djed“, „Slavonska šuma“, „Rodu u pohode“ in „Mrtvi kapitali“. V teh zadnjih opisuje plodovita slavonska tla, ki bi lahko tako bogato preživljala Slavonce, a ti so nevedšči in nedelavni in ne umejo izrabiti zemlje. Z zanosom kaže sliko bodoče srečne Slavonije, kakršna treba da bo po prenehanju ekonomskem preporodu. To je prvo njegovo daljše delo, ki kaže mnogo dobre volje, a manj tiste globokosti, ki daje umetnosti pravo lice. To je bilo njegovo delovanje v „Viencu“. A tudi „Matica Hrvatska“ je izdala l. 1891. njegove povesti „Medju svjetlom i tminom“. V „Prosvjeti“ so izšle povesti „Pri ljubavi“, „Mira Kodolićeva“, „Tri dana kod sina“ in psihološka študija „Oprava“. V „Dom i Svietu“ je objavil „Teno“ in „Krčelići ne će ljepote“. Sarajevska „Nada“ je prinesla njegovega „Emilijana Lazarevića“, ki je napisan v mračnem razpoloženju in končan docela pesimistično. Poleg tega je objavljala Kozarac manjše stvari v koledarju „Danici“ in omladinskem listu „Pobratimu“. Tudi na znanstvenem polju je bil vedno delaven. Več izvrstnih sestavkov je prinesel „Šumarski list“, ki ga je Kozarac od l. 1896. do l. 1898. tudi urejeval, „Oesterr. Forstzeitung“ in „Centralblatt für das ges. Forstwesen“. V zadnjem času je pisal Kozarac povest „Živi kapitali“, ki naj bi bili nasprotno z „Mrtvimi kapitali“ rezultat izkustev bogatega življenja. A delo je preprečila smrt. Pisal je Kozarac zelo počasi. Komaj eno stran vsak dan. Vedno je popravljal in zato kažejo tudi zadnja njegova dela veliko vestnost. R.

☉

Smrt je pobrala ta mesec več jugoslovanskih umetnikov. Poleg Kozarca, ki ga obširnejše omenjamo, je umrl v Apatovcu v bližini Karlovca Ivan Lepušič, ki je napisal več poljudnih povesti iz bosanskega življenja. Njegove „Bosančice“ so širom znane. Ob svoji smrti je spolnil 52. leto. — V Soko-Banji pa je umrl v drugi polovici avgusta profesor Stevan Sremac, ki stoji v vrsti najboljših in naj-